

ODMIANA (357) *sb f*

odmiana (356), **odmiena** (1) [*może błąd*]; odmiana : odmiena *RejKup* (2:1).

o oraz oba a jasne (w tym w pierwszym a 11 r. błędne znakowanie); e z tekstu oznaczającego *é* niekonsekwentnie.

sg N odmiana (95). *♦ G* odmiany (96). *♦ D* odmianie (8), odmienie [*w rymie*] (1) *RejWiz*. *♦ A* odmianę (70) [*w tym: -e* (6)]. *♦ I* odmianą (24). *♦ L* odmianie (8) *CzechRozm*, *SkarŻyw* (4), *KochWr*, *SarnStat*, *CzahTr*, odmienie (3) *Leop*, *BudBib* (2). *♦ V* odmiano (2). *♦ pl N* odmiany (11). *♦ G* odmiân (14). *♦ D* odmianâm (1). *♦ A* odmiany (20). *♦ I* odmianami (1) *CzechEp*, odmiany (1) *SkarKaz*. *♦ L* odmianach (2); -ach (1) *SkarJedn*, -äch (1) *GrzegRóżn*.

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. Stan, postępowanie inne niż poprzednio, zmiana, (u)czynienie czegoś innego, czegoś innym; *mutatio* *PolAnt*, *Modrz*, *Cn*; *transmutatio* *Vulg*, *Cn*; *conversio* *Modrz*; *commutatio*, *immutatio*, *permutatio* *Cn* (224) : My acz nye wyemy yako czo chce czynycz xiaze yego myłofcz a wřzakofz tho wyemy ze na řzadnv odmyane nam t.m. przywodzycz nyeprzyřtoy. *LibLeg* 8/132v; Paweł pořwalia nabrać przipraph dla od miený *RejKup* p6v, p6, p8v; *Diar* 52; *KrowObr* 56v; *RejWiz* 4 marg, Cc8; *Prot* A3v; A przeto/ czuiąc iż rořkofzy od nich odefzły/ řkárzą fie/ y gánią czáfy dzifiefyře/ iákoby złe być miály/ niebacząc nic/ iż odmiáná tá řnich pochodzi/ á nie s czáfu. *Górndworz* H6v, Dd4, Hh8; *RejPos* 274v; *RejZwierc* [238]; *BudNT kt*; *CzechRozm* 140v, 165; *Decemuiři* byli w Rzymie (áč pirwey w Grecij) nawyřłzi pánowie/ ktorzi byli ná mieřce Konřulow pořtánowieni/ ale tá odmiáná niedłu⁸⁹ trwála. *ModrzBaz* 91 marg; ácz dla niezliczonych řpofobow walczenia/ á rozmáitych y nagłych odmian: ledwie fię iáki křztałt ábo vřtává około boiu czynienia dáć może *ModrzBaz* 109v, 132v, 133v; *SkarJedn* 207, 373; iefli w Aegiptćie co Ptolomeuřzowégo czáfu [*te fantazyje, tj. wymysły*] ważyły/ iáko dřiř v nas zá taką odmiáną pod infřzym Niebem ważyć máią? *Oczko* 30v; Mnie poprawdřie řzczęřcie byłř Táć dálece iuř zbłařniřło/ Zem řmiař rzec: w téy klubie řtoię/ Ze řye odmiány nie boię. *KochPs* 41; *SkarŻyw* 82, 208, 305; *Górnrzm* E2; *KochWr* 26; *ZawJeřt* 45; *GrabowSet* S2v; *LatHar* 597; *WujNT przedm* 12; *SkarKaz* 5a, 457b; Bo tym tyřo řóżne řá vřtávyy Bořé od ludzkich: iż Bořkie řá trwáły y wieczne/ y odmiány nie przypuřczáią: á ludzkie řá doczeřne/ y odmienić fię mogą. *SkarKazSej* 698a.

odmiana czego (19): *FalZioř* V 30v; *LibLeg* 8/132v; *KromRozm II* bv; *WujJud* 8v marg, Mm8; Iáko mu pierwřzą odmiáną řwieckich řządow nic nie vbyřło/ táć mu wtorą nic nieprřiřbyřło. *SkarJedn* 206; řłużyřić przedtym Rzymie/ z pánow zacni Pánowie/ á teraz ři pánuią z niewolnikow řłuřkowie. Iákoř to dobrze y wlařnie wyrářiř/ czáfow řwych ten/ co ty wierřzyki napřzod zřożyř. Vkářuiąc/ nie tylko odmiánę řządu řtárego Rzymřkiego: ále teř y ofob nád nim pánuiących. *CzechEp* 335; *Górnrzm* C4 [2 r.], I4v marg; *KochWr* 37; *Decoloratio* – Odmiana barwy. *Calep* 292a; *Górnrzas* 73; *OrřJan* 29; *SarnStat* 236; Rzymřka Monářchia w piřmie ř. od wielkiej mocy y trwářści/ byłá řelázu przyrownána/ á pęřdřię odmiáną obyczáiw dawnych/ to řelázo řpádác fie muřiařło. *PowodPr* 77, 32 marg; *SkarKazSej* 701b. Cf *W pęřen* »serca odmiana«.

odmiana czego [= *odmiana będąca czym*] (1): Coć fię kolwiek przygodři wdřięcinnie pęřzymuy/ á czáfu odmiány vřtápiania twego [*in mutatione humilitatis tuae*] mieř ćierpliwořć. *BibRadz Eccli* 2/4.

odmiana z czego (2): *FalZioł* V 30v; Taka tych ludzi była odmiáná z żywotá fromotnego na lepszy/ iŕz ieden męczeństwem y śmiercią/ pokutę ŕwoię zápieczętował: á druga/ [...] świętym dokonánim pozyŕkáá zbáwienie ŕwoie. *SkarŻyw* 441; *GórnRozm* C4.

odmiana na co (4): Miewaią też odchod brzemienne/ gdy nie płodne powietrze przychodzi, To ieŕt gdy bywa nagła odmiana łtanu lata: z ciepła na zimno albo z pogody na deszcz. *FalZioł* 30v; *SkarŻyw* 441. Cf »na złe odmiana«, »odmiana na co lepszego«.

odmiana w co [= *pod jakim wzgłędem*] (1): Páŕtérŕkié vbogié ŕkrónie/ Z iego zdárzenia w korónie Krolewŕkiéy/ częŕto pánuia: Y w rozum odmiánę czuia. *ZawJeŕt* 16.

odmiana na czym [= *co się odmieniło*] (6): Azaŕz iuż nie widamy znákw y odmian dziwnych ná biegoch niebieŕkich? *RejPos* 259v; *KuczbKat* 165; Teraz moi wielce M. Pánowie/ widząc że czas bieży/ odmiany téż ná ŕwiecie ŕkoré y gwałtowné [...]: zdało mi ŕie [...] wydać przynamniéy tę Polŕczyznę nową *JanNKar* A3v; *SkarKaz* Ooooo. Cf *W przen* »na sercu odmiana«.

odmiana w kim, czym [= *kto, co się odmienił(o)*] (38): *KłosAlg* A3v; ŕchtoREGóŕzmy [*listu księżęcia*] wyelku zaloŕcz wzyely yŕz nam pyŕŕaczy raczel ze na poddanych ŕwoych prozbe odmyane nyeyaku w ŕprawye krzeŕczyanŕzkiey wczynycz chce. *LibLeg* 8/132v; *RejJóz* Mv; *KromRozm I* E4v marg; ukazowaliŕmy wielką odmianę w sprawowaniu sakramentow ŕwiętych, ukazowaliŕmy wielki nieporządek w sprawach ŕług koŕcielných *Diar* 70; *LubPs* O5v; *RejWiz* 178v; *OrzList* d4v; iáko hrubi oni łtarzy Polacy byli przed przyięcim Wiáry/ ále ŕkoro ŕye pokrzćili/ wielka odmiáná w narodzie náŕzym ŕye łtálá *OrzRozm* L; *BielKron* 219v; *OrzQuin* Kv; *LeovPrzep* C; *GórnDworz* C5v, Dd4; *WujJud* 8v, 39v; *CzechRozm* 79v, 113v [2 r.], 180v; *ModrzBaz* 102v, 106; *Oczko* 2; *KochPs* 134; *CzechEp* 157, 186, 214; *KochFr* 28; káżda odmiáná w Rzeczypóŕpolitey bárzo złá ieŕt *GórnRozm* C4, 14v; *KochWr* 30, 39 [2 r.]; *GrabowSet* X4; *KołakCath* C2; *SarnStat* 115; O niebo iákoŕ ŕzerokie/ iáko mocno zbudowáne/ odmiány w tobie nie máŕz *SkarKaz* 245a; *SkarKazSej* 688a, 701a.

odmiana w czym [= *pod jakim wzgłędem*] (3): Dawno wam przyczytáią odmiánę w vbierze/ A teraz w obyczáioch/ mogę rzec/ y w wierze. *Prot* A2; pewna to/ że nie tylko Święci Boży/ tákiey odmiánie w nabożeńŕtwie podlegáli/ iáko ŕię to y o S. Iobie wyŕŕzey wŕpomniáło *LatHar* 248. Cf »w zdrowiu odmiana«.

odmiana czyja [*w tym: G sb i pron* (7), *pron poss* (2)] (9): *RejPos* 24; A potym mu dał niepokalány á ożywiáiący Sákráment/ y obiáŕniá ŕię twarz Theophilá/ co baczyli wŕzyŕcy chwalác Bogá zodmiány iego. *SkarŻyw* 173, 76, 441; *CzechEp* 214; Iuż nie ono lice/ co mogło dáć ŕlónćowi Iáŕnoŕ ŕwá/ iáko złoto ozdobe królowi. Ale łtrapiony/ zefzły/ blády/ á twarz złana Łzámi/ y włoŕŕŕkami ŕproŕnémi odziana. Wdy mi y teraz miło/ izem go widziáá/ Choćiam z iego odmiány niemierny žal miáá. *GórnTroas* 34; *WujNT* 411 marg, Xxxxx2; Radby miedzy ŕciánámi wczynił ŕię ŕciáną/ Zeby ŕię wymiŕkował oná ŕwá odmiáną. *KlonWor* 2.

W połączeniu z czasownikiem, zwykle pomocniczym (lub jego elipsą), tworzy frazy lub zwroty w znaczeniu z ‘zmienić (się)’; z czasownikiem „widzieć”, „najdować” ‘stwierdzać, że się zmienił(o)’ [z dodatkowym określeniem „czego”, „w kim, w czym” itp. dotyczy określonego nosiciela zmiany, bez tego określenia sens ‘coś się zmieniło’] (75): *FalZioł* V 30v; *KłosAlg* A3v; *LibLeg* 8/132v; *RejJóz* Mv; *KromRozm I* E4v; A co ŕię inŕzych liter dotyczy/ króm litery ł ž/ zádná ŕię odmiana nie

s stała *MurzOrt* B; *KromRozm II* yv; A gdzieś fye odmyáná naydzye/ yáko yeft v *Lutheranow/ Sákrámentarzow/* [...] wyedz iż tám áni biskupow nyemáfz/ áni kápłanów. *KromRozm III* K2v; *Diar* 52, 70; Iście tám wnet ná myfli być prętkiey odmienie. *RejWiz* 10, 115v [2 r.], 178v; *RejFig* Cc3v, Ee3; *OrzRozm L*; *OrzQuin* Kv; *Prot* A2; bo raz pomnię iż fie była pánná/ kthoreiem fłużył/ przeciwko mnie obrufzył/ niewiem iefli s czyich plothek/ czy fie iey tak fámey zdáło widzieć/ we mnie iákás odmiánę/ á nie czálą wiárę przeciwko łobie *GórnDworz* C5v, Dd4; *RejPos* 259v; *HistLan* C3v; Abowiem ácz niewidzimy zewnątrz ná Chlebie y Winie żadney odmiány/ iednák iftność ich prawdziwie się obraca w Ciáło y Krew Páná Chrifuowę *KuczbKat* 165; *RejZwierc* 19v, 152v; *WujJud* 8v, 39v; *CzechRozm* 90, 113v [2 r.], 180v; *SkarJedn* 369; *Oczko* 7v, 30; Wfzytko to zwiotfzeie/ by płafzcz pochodzony/ Y odmiánę weźmie *KochPs* 153, 60, 134; Tę fromotę y wielką boleść/ fkromnie odnośiło święte ono gniazdo/ á żadney odmiány po łobie nie dawáło znáć *SkarŻyw* 63, 35, 76, 100, 212, 317, 441, 535; *CzechEp* 157, 186, 214, 225; *CzechEpPORz* *; Pátrzyżę iáko wielka w krótki czas odmiáná. Mołkiewłki komu grożąc/ łam fye teraz boi *KochJez* A3v; á fńadź teraz nowa przyftąpiłá odmiáná/ iż co pierwey wfzyłcy Kárdynałowie to práwo [*obierania papieża*] mieli/ to iuż teraz tylko Włofzy *NiemObr* 66; *KochFr* 28, 81; Rádość fye z trofką plećie: A kiedy iedná weźmie moc nawiedłzá W ten czas małz wyżrzć odmiánę naprędłzá. *KochPieś* 41, 5; A zaż v was nie małz odmiány co dzień? A zaż nie małz *Constitutiy* dofyc iednę ná drugą vczynionych? *GórnRozm* I4v, M3v; iáko namniéy rzeczpólpolita ofłábieie/ á z mieyfćá fwégo poftápi wnet y w obyczáich odmiáná będzie *KochWr* 30, 33, 39; *ZawJeft* 16; *ActReg* 12, 40; *GrabowSet* X4; *WujNT Iac* 1/17; *JanNKar* A3v; Slubuiąc [...]: iż to wfzytko co fie tu nápiłáło [...] wypełniáć łami y z potomki fwémi ná wieczné czály będziemy bez fortelów wfzelákich/ nie przywodząc niczego z tych rzeczy ná wieki w żadną wątpliwość áni odmiánę *SarnStat* 1025; *SkarKaz* 245a, 485a, Ooooo; *GosłCast* 68; poznály to miáftá Niemieckie ná początku/ iáka fię w cnoćie ludzkiey odmiáná sfála/ gdy spowiedź wyrzucili. *SkarKazSej* 688a, 701a.

W połączeniach szeregowych (4): *KarnNap* E2; *ModrzBaz* 82; Niemáfz też tych poftáci/ kłztałtow/ włafności/ y odmian w ktore by go nie obłoczył. *CzechEp* 261; Niechże z temi fwemi nowinkámi wćiekáią/ ktorych czas ten bárzo máły od Lutrá odkrył: iż łá pełne odmiány/ nieftátku/ fałfzu/ y niezgody *SkarKaz* 550b.

W charakterystycznych połączeniach: odmiana cudza, częsta (4), czysta, dziwna (4), gwałtowna, nagła (2), niebezpieczna (2), niezwyczajna, piękna (2), prędką (naprędszą) (9), rozliczna, rozmaita, skora, szkodliwa, święta (2), wielka (9), znaczna (7); odmiana barwy, kondycyj, muzyki (2), obyczajow (3), okoliczności, pieśni, reliijej, rzádu (rzáduw) (2), rzeczypospolitej, sposobu, stanu [czego], świata, wiary (3); odmiana z żywota sromotnego na lepszy; odmiana co dzień; odmiana na biegach niebieskich, na chlebie i winie, w cnoćie ludzkiej, w człowiecze (ludziech) (2), w kościele(ch) (3), w muzyce, w nabożeńsrwie, w narodzie, w niebie, w obyczajach, w ofiarownictwie, na rzeczach, w rzeczypospolitej (3), w sługach, w sprawie krześcijańskiej, w sprawowaniu sakramentow, na świecie, w ubierze, w wierze (2); odmiana przydzie, stała się (7); (nie) bać się odmiany (2), nie lękający się, spodziewać się, nie dawać znać po sobie, nie znać (4); odmianie podlegać, zdziwić (dziwować) się (2); (o)baczyć (ujźrzeć) odmianę (5), cierpieć, (po)czuć (2), (u)czynić (6), poznać po sobie, widzieć (widać) (7); nie przywodzić w odmianę (2); odmianą [do czego] przywodzić.

Wyrażenia: »ku gorszemu, w gorsze, na złe odmiana« = *mutatio in deterius* *Modrz* [szyk 2:1] (1:1:1): fkaǳby teraźniejszyego Rzeczypospolitey poştánowienia/ ábo zwátlenie/ ábo náchylene/ ábo ku goršzemu odmiána vrość mogła. *ModrzBaz* 82; DOfyć iuż/ duſzo/ nieftałości było/ Dość odmián w goršze *GrabowSet* Q2v; *WysKaz* 2.

»odmiana k lepszemu, na co lepszego, w dobre, w lepsze« (1:1:1:1): pytają nas o to, czemu za tak długim a częstem czasu trawieniem na sejmiech nie znają żadnej odmiany k lepszemu *DiarDop* 106; gdy koniec przyidzie pánowania Rzymſkiej Monárchiey Ceſárzow/ tedy ſię nie ſpodźieway odmiány ná co lepszego *CzechEp* 365; *GórnRozm* C4; Abowiem błogoſławieńſtwo Boże nigdy nie ieſt próżne/ ále záwſze w rzeczách ſtworzonych nieiáką odmiánę w lepszé ſpráwuie. *WujNT* 155.

»nowa odmiana« (2): A iżby w páńſthwie ſwym żadnych nowych odmian/ ktoremiby ſie kroleſtwo iego zátrząſnąć á záburzyć miało/ nie wymyſlał áni wſtáwiał. *LubPs* O5v; *NiemObr* 66.

»odmiana obłoczna« = *zmiana pogody, zachmurzenie* (1): które [deszcze] Nyłowi dodaia [wody]/ gdzie odmian tych obłocznych nie bywa? *Oczko* 7v.

»w zdrowiu odmiana« (1): A ieſli kiedy w zdrowiu odmiánę poczuie/ Pan go w przypadku iego łáſkáwie wſpomóże *KochPs* 60.

»zła [= na gorsze] odmiana« (1): A záś mamy to wiedzieć pewnie/ że w onym żywoćie do ktorego przez ſmierć iáko przeze drzwi wchodzimy/ żadney troſki niebédzie/ żadney przykroſci/ żadney złey odmiány. *KarnNap* E2.

Szeregi: »odmiana albo (ani) poprawa« [szyk 1:1] (2): A przeto práwá y wſtáwy yego dobre [...] ſá/ á ſámy w ſobie żadney odmiány álbo popráwy ludzkyey nyepotrzebują. *KromRozm II* b2, a4v.

»odmiana a przypadki« (1): Ale ſám w ſobie Bog záwſdy iednáki/ á odmiány żadney y przypadkow przychodzących y odchodzących nie ma. *SkarKaz* 485a.

W przeni (3) :

Wyrażenie: »na sereu, serca odmiana« [szyk 2:1] (2:1): iefzcze mu ona miłość ktorą miał ku niey/ náđzieę czyniła/ o iey ſercu [!] odmiánie *SkarŻyw* 151, 317; Mam w pánu Bogu moim náđzieę/ żebyſ W.M. znáczną odmiánę ná ſercu ſwym rychło poczuł. *CzechEpPORz*.

a. Przeistoczenie (6) : Táſżec y tu ná tym mieyſcu gdy rzekł: To ieſt moje ciało/ daiąc im chleb/ tedyć ſie nie przemienił on chleb ciałem iego. Abo gdy ſie Pan názywał máćicą/ á zwolenniki ſwe łátoroſłami [!]/ iednáſk tam żadney odmiány nie było. *RejPos* 89v; *SkarKaz* 159b [2 r.].

odmiana czego (3): Y o odmiánie widomych żywiołów/ to ieſt/ iſtnoſci chlebá y winá/ ktorey przá Luterani: Táſk mowi. *SkarŻyw* 91. *Cf odmiana czego w co*.

odmiana czego w co (2): *CzechRozm* 266; ODRÓDZENIE ieſt odmiána ciála w Duchá. *WujNT* Aaaaaa3.

b. Nieszczęście, upadek, katastrofa; catastrophe *Cn* (38) : *BibRadz I* 293d *marg*; Ia głupi tak rozumiem/ i przy tim zoſtanę/ Ze Polſkę nic inſzego o taką odmiane Nieprzyprawilo/ iedno poſtronne ćwiczenie *KochSat* B3v; *Prot* A2, D; Cypryan záfyę powiáda/ zá pięć y zá dwádzieſciá lat przyſć dniowi ſádnemu/ álbo iákiey znákomitey á ludziom iefzcze nieſlycháney odmiánie. *LeovPrzep* H2v, D2; *RejPos* 67; Táſżec ziemie drzenie/ że przez iákiey znácznéy á wielkiey odmiány nie bywa/ y tho nie ieſt táyna *Oczko* 30v; *KochPs* 114, 123; *GórnTroas* 22; *GrabowSet* R4; Mieſzkamy/ z ráiu

rozkofznego wypędzeni/ ná ziemi/ rozliczney odmiánie podległey. *LatHar* 668; *JanNKar* A3 [2 r.]; Polśka koroná odmiánie podległa/ ieśli bog nieprzekieruie. *PowodPr* 75 marg, 77.

odmiana czego (8): *Leop Ps* 76/11; *OrzRozm* G2v; *Prot* A2; A v ktorých ludzi będzie to zácmmienie widzieć [...]: oni fye niechay obawiaią odmiány páństwą swoiego/ y támże też wiele co czelnieyfzych Pánów Swieckich/ á zwłazczá Rycerłkich/ pomrze. *LeovPrzep* E, C; *KochWr* 30; *PowodPr* 5 marg; A bez łeymow iáko o łobie rádzic maćie/ niełácono łię domysłic/ ázby z przykrą y niebeśpieczną odmiáną włzytkiego. *SkarKazSej* 673a.

odmiana u kogo (1): Bo doły łá ná pyłznego głębokie/ łácný vpadek/ prędkie odmiány v ludzi. *SkarKaz* 83b.

odmiana w czym (4): A w ták krotkim czáfye iákie mordy domowe fye działý/ [...] iákie odmiány w Koronie/ iáko práwo/ y łpráwiedliwość/ y obroná połpolitha z gruntu vpádlá. *OrzList* hv, fv; V nas w Stárołtwie Bełłkim/ ieżioro niemáłe/ które pewnych czáfów/ [...] wielkiemi wodámi wzléwa / y tóz zás wyśiáka / á práwie wyłycha: z czego iełzzcze ktemu ludzie dołzli/ że w żywności iákieý odmiány oczekáwac trzebá. *Oczko* 9v; *CzechEp* 379.

odmiana czyja [w tym: *G pron* (1), *pron poss* (1)] (2): Zá to iżem okazał ludziám ich odmiánę/ Niech będzie co Bog raczy/ iá ná tym przełtánę. *Prot* Ev; *Phil* P.

W połączeniach szeregowych (4): Przeto tákowé Rzeczypołpolité/ w ktorých wielé ludzi rołkázuią/ trwáłe nie łá: tudziéż zá nimi chodzi niezgodá/ tudziéż odmiáná/ tudziéż niewolá *OrzQuin* O3; przerzeczone zácmmienie/ okázuie ná ludzie przyśc wielkim odmiánám/ nędzam/ rozmaitym łmierćiam/ bitwám/ łotrołtwóm/ y wzburzeniu wielum kráin/ á to włzytko dla rozlicznych grzechow ludzkich. *LeovPrzep* B3; *KochPs* 15; *Oczko* 30v.

W charakterystycznych połączeniach: *odmiana gwałtowna, niebeśpieczna, niedawna, niesłychana, prędká* (2), *przykra, rozliczna, szkodliwsza, szpetná, wieczná, wielká* (5), *znaczná* (2), *żałosná*; *odmiana cesarstwa, państwa, rzeczypołpolitej*; *odmiana w Koronie* (2), *w połpolitej rzeczy, w żywności*; *odmiány się nie bać* (2), *obawiać się, oczekáwac, nie znać*; *odmianie podległy* (2).

Zwrot: »w odmiánę przywieśc« (1): Lechá przełtrzedz, by lepiey oyczyny łwey łtrzegli, A rołpułtą w odmiánę tákąż nie przywedli. *CiekPotrHerb*)?(3v.

Szeregi: »odmiana i nieszczęście« (7): Tákże też Pan Bog podawłzy w ręce Tureckie narody wyłtępne Krześciáńłkie/ dla tego ie podobno żywi/ áby ich y ná tym łwiecie záłóśc wyiadálá/ że łobie y potomłtwu łwemu ták záłófney odmiány y niełzczęścia byli przyczyną. *PowodPr* 12.

»upadek, (i) odmiana« (2): opłákował vpadek Korony Polłkiey/ y odmiánę iey po Zygmuntá Krolá łmierći/ płáczliwie wpominał *OrzRozm* G2v; *SkarKaz* 83b.

»odmiana i zginienie« (1): zá ktorých [przełóžonych] pychá/ chćiwostí/ złostí/ niepobożností/ y niełpráwiedliwością/ páństwą łwą odmiánę y nákoniec zginienie biorą. *Phil* P.

W przen (1) : Czyli zápámięłtha Bog łmiłowác łie? ábo záłrzyłma w gniewie miłółierdzia łwoie? I rzekłém/ [...] tác odmiáná práwice Nawyłłłego. *Leop Ps* 76/11.

c. *Koleje łosów* [czego] (1) : Tákże też y o Dánielu rozumieć mamy: iż y on choćiaż pod dżiwnymi podobieńłtwy opíłuiąc odmiány rzeczy połpolitey ziemłkey [!]/ opíłáł też łwym łpołobem y duchowną. *CzechEp* 366.

d. Przenoszenie (się) na inne miejsce [*w kim = kto się odmienił*] (1) : Kto też chce obaczyć iż iest wielka odmiáná w ludziech ná świecie/ thák iż krom Tátárow á Indow/ żądny nie może prawie przywłazczyć łobie kráiny z dawności włafney/ w ktorey by z przodkow łwych łtárádawnych nie odmienny był. *BielKron* 335v.

e. Przeniesienie na inny czas [*czego*] (1) : ROki wtóre Ziemłkie w Kuiáwách/ [...] które w Iésieni we dwu niedziél po świętym Bártłomieiu/ wedle Conłtuciiéy odprawowác zwykły/ ochrániáiąc wątpliwości ludzkiey dla odmiány dniów świętego Bártłomieia Decláruimi [...]/ áby zázwdy przerzeczone Roki/ pewné dni łwé Wtorkowé miáły. *SarnStat* 727.

f. Mienienie się, zmienianie kolorów (1) : A tu cudny ptak ieden Orłowi podobny Ma gniazdo/ włzyłtek pierzem mienionym ozdobny. Iákíe Phenix ná leśiech Arábłkich widány Ná łobie ma/ to złote to łrebrne odmiány. *WitosłLut* A3v.

g. W ujęciu filozoficznym: ruch, proces (11) : Takież odmiany iełł łzełćioraki rozdział/ rodzenie/ każenie/ rołćienie/ zniłczenie/ farby odmiennóć y miełtca przemienienie. *KłosAlg* A3; Iż gđzie łię kolwiek w rzeczy ktorey będącey náyduie rodzenie/ tám łię też mułi nálełć odmiáná/ á zá odmiáną łkázá. *CzechEp* 145, 145 marg [2 r.]; *LatHar* 577 [2 r.].

W połączeniach szeregowych (2): Sełćioro też liczba iełł doskonała/ bowiem łzełć iełł łpraw przyrodzonych przez ktorich żadna rzecz nie może być/ ktore łą wielkołć/ kxtáłł/ farba/ połtawa/ rozdział/ y rułzanie albo odmiana. *KłosAlg* A3; [*Paracelsus*] zá początek rzeczy nie máteryą/ kłtałł/ á odmiánę/ ále łól/ żywé łrzebro/ á łiárkę być połóżył *Oczko* 6.

Wyrażenie: »odmiana w rzeczach« (1): á vkázuiąc garłć žiemie/ že z niéy dżiełięć wody: z gárłci wody/ že dżiełięć wiátru: z gárłci wiátru/ že dżiełięć ognia łye vrodzić mogłó: ták/ iż co lekczeýłze á łubtyłnieýłze ciála/ więcý żywióły łubtyłnieýłzey w łię biorąc/ do kréfu łwego przyłzedłzy/ w tóž łye zás/ łkąd początek bráły/ obráciá. y taką odmiánę oni w rzeczách widząc/ początek rzeczám z žiemie podawáli/ z którey łáméy/ y żywióły inłze powłtáwác łie im widžiały. *Oczko* 5.

Szereg: »odmiana a porządek« (1): wierzę že łłupá álbo kámięniá dżiwniéýłzy bęđie/ coby łye przypátruiąc bárzo dżiwic niemiał/ iáką odmiáną/ á któрым porządkiem/ tho náturá z žiemie włzyłtko wywiełć może *Oczko* 3v.

2. Zmienność, częste zmiany, zmienianie się; instabilitas Calep (10) : boćz pán [...] przemienny iáko wiatr/ a iakoby mu to nicz/ tego znęđżiż/ owego włpanołziż/ iednego poniżyż/ drugiego powiżłzyż/ a tak kto łie mądrich nieradzi/ trudno taką odmiánę łćirpieć może. *ForCnR* A4v; Ale w tych Dyabli łą/ y przemiennołć iáwna/ kthorych myłł y łerce odmiáną ták łye kręci/ iáko Kurek od wiátru na Kołćiele. *OrzList* d4v; *Calep* 544b; Owo/ w piekle/ iełłi łię ták rzecz ma/ vłtáwicžny iest wielki piątek: w niebie wiekułfta wielkanoc: ná žiemie rozlicžna odmiáná. *LatHar* 492.

W połączeniach szeregowych (2): ále gdy mowiemy/ že Bog iełłth nie tylko łprawiedliwy/ ále łámá łprawiedliwołć/ miłołodzie/ y mądrołć/ tuć więc iuž nieułtáwicžnołci/ przypáđłłci/ álbo też odmiánie żadne łie mieýłce nie zołtáwa. *SarnUzn* B8; *SkarŽyw* 76.

W przeciwstawieniu: »stałóć ... odmiana« (1): Iuž miáłtho łtałłci łprołna odmiáná/ miáłtho ráłunku iákiego álbo włpomóżenia iákiego/ drapiéłtwo á złupienie. *RejZwierc* 76.

Wyrażenie: »fortuny odmiana« (1): iáko Florus z żáłością ízácuiać fortuny odmiánę mowi: [...] *StryjKron* 66.

Szeregi: »niestateczność i odmiana« (1): gdy w rzeczách y namowách póspolitych á powážnych porządku y ítátku niemáfz/ ále wielka nieftátteczność y odmiáná *PowodPr* 72.

»odmiana i nieustawiczość« (1): Bo to co mowiemy *adiectiué* [o *Bogu*]/ mądry/ íspráwiedliwy/ miłofierny/ może być w tym odmiáná y nieuftháwiczość/ iáko íe znáiduie y w ludziech też y íwíetych *SarnUzn* B8. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

3. Zastąpienie czymś a. kimś innym; *mutatio* *JanStat* (57) :

odmiana kogo, czego (10): *BibRadz Iob* 34 *arg*; S teyże też gwiazdy Marfá/ okázuie íye przyść ná ludzie niektorych Miałt fławnych niedoítátek/ háńbá/ y rzędzićielá odmiáná. *LeovPrzep* A3v; *CzechRozm* 86v [3 r.]; Abowiém w iednym tegodniu byłá czworáka odmiáná *Zupników SarnStat* 376. *Cf odmiana czego w co; czego za co; Wyrażenia.*

odmiana czego w co (1): ták że iuż zdawná on íam ná to wízytko odpowiedział/ y z ítrony prześládownia heretykow/ ná ktore nie rádził/ y z ítrony też odmiány íielefnych ípraw zakonnych w duchowne. *CzechEp* 48.

odmiana czego za co (1): Wtym íię tylko przeítrzegę wierny czytelniku: ábyś zrozumiał iáko Pan Bog w lepíszym porządku zoítáwił nowy zakon níżli ítáry. bo ieśli by rząd v nas był słábfzy á gorízy: á cóż by zá zyłk był/ ná tey odmiánie nowego zakonu zá ítáry? *SkarŻyw* 493.

W charakterystycznych połączeniach: odmiana krolestw, ofiarownika, rzędziela, zakonu (2), *żupników; odmiana nowego zakonu na stary; w rządzeniu odmiana; odmiana przydzie.*

Wyrażenia: »odmiana imienia« (1): A odmyánę też onę imyenia yemu íámemu [*Szymonowi Piotrowi*] przed tym był obyecał. *KromRozm III* N2v.

»w wierze odmiana; reliijej odmiana« [*szyk 2:1*] (2;1): Ktorzy ie [*zaćmienie*] będą widzieć ná tym mieýfcu niebá/ ná kthorym Słóńce bywa dwie godzinie álbo mniefy trochę po południu: v thych będzie odmiáná w Wierze *LeovPrzep* E, E2; Gdy íię rząd do świeckiego Krolá przenioł/ było iuż gorzey. Ale więc gdy bez Krolá/ vrzędy íobie odmieniáli/ począł íię we wízem nierząd/ zá tym religiey odmiáná *PowodPr* 60.

Wyrażenia przyimkowe: »dla odmiany« (1): Y rofkazał im áby nic ná drogę nie bráli/ iedno tylko láfkę: [...] ále áby íię obuli w trzewiki/ á nie obłoczyli dwu íukien (*marg*) To íeśt, áby nie mieli dwoich ízat, dla odmiany. (–). *WujNT Mar* 6/9.

»dla odmiany« = *dla urozmaicenia* (1): dla odmiány/ ná tym wygnániu/ y dla vmnieýszenia fráfunku/ ná tym płáczliwym pádoie/ czáfy rozmáicie dla íiebie ízáfuie/ wiofná látem/ ieśienią y zimą: owoce/ ziołá/ powietrzne ptáłtwá/ wodne y ziemkie żwierzętá rozmáiteć dáie *LatHar* 674.

»na odmianę« (2): A która [*małzonka*] na odmiánę/ niema ízat/ vbioru/ Záda íobie chorobę *BielSat* Dv [*idem*] *BielRozm* 25.

a. Użycie (używanie) innego wyrazu lub innej formy gramatycznej (14) : Temu świętu táż [*modlitwa*] służy/ ktora y Národzeniu tey Pánni: tylko odmień Národzenie w Poczęćcie. z którą odmiáną/ wízytkie modlitwy tám náznáczzone/ ná to íię święto przygodzą. *LatHar* 414; *WujNT* 504.

odmiana czego [= w czym] (2): Odmiány Nowe^{go} teŧtámentu Graeckiego. *WujNT przedm 14 marg, przedm 15.*

odmiana czego w co (2): Tá odmiáná liczbý wielkiey w máłą rozumiem iż fię ŧtálá omyłką drukárŧką *CzechEp 154*; Więć y ono ieŧt znáczne mieyŧce/ gđzie miáło tego co my w Láćinŧkim czytamy. Pánu ŧłużący/ Grekowie czytáią: Czálowi ŧłużący; przez odmiánę κυριω, w καρω, *WujNT przedm 14.*

odmiana w czym [= podjakim względem] (1): ále iákom wprzod rzekł/ ięzykiem ŧwym wedle właŧnoŧci iego/ y zwyczáiu pólpolitego mowił/ częŧtą odmiánę w liczbie czyniáć. *CzechRozm 16v.*

odmiana czyja [= od kogo pochodząca] (1): Ten [*przekład*] któryć tu oto podawam zá moy znam/ Bo nie iednom one cudze odmiány znie^{go} wyrzucił/ álem też y ŧwego onego przekládu poćioŧał. *BudNT przedm d.*

W połączeniu szeregowym (1): Pokazałemci oto/ Czytelniku miły/ Graeckiego Nowego Teŧtámentu niámále przyŧády/ odmiány/ defekty/ y omyłki: których w náŧzym Láćinŧkim nie nayđzieŧz. *WujNT przedm 15.*

Wyrażenia: »odmiana słow« [*szyk 1:1*] (2): Ná tym mieyŧcu figurę/ to ieŧt ŧłow nieiáką odmiánę/ ŧwiętemu Piŧmu pólpolitą obáczáć mamy *KuczbKat 55*; *CzechRozm 127.*

»odmiana tekstu« (1): Odmian záfię textu/ y obłędnego czytánia w Graeckim Nowym Teŧtámenćie/ weźmi te przykłády. *WujNT przedm 14.*

Szeregi: »odmiány i niezgody« (1): Ale á ktoby kiedy mogli wŧzytko to wyliczyć y wymowić/ cze^{go} pełne ieŧt I.M. Węđzidło z tákimi džiwnymi odmiánámi y niezgodámi rzeczy *CzechEp 186.*

»odmiány abo przetworzania« (1): Což było po thák roznych nazwiłkach y odmiánach/ ábo przetworzániach/ gđyż żadnego z thych nazwiłk Bog nie vżywał *GrzegRóżn E2.*

α. *Nadawanie wyrazowi końcówek fleksyjnych* [czego] (1) : Inclinementum – Odmiana oŧtatnich ŧylláb wŧłowieh. *Calep 520b.*

b. *Następowanie po sobie; vices* *Modrz (17)* : raczył ie [*Bóg niebieskie budowanie*] nam ŧpráwić ku rozđziałom czálów y odmiány/ iákoby iáki zegar napewnieyŧzy *LeovPrzep F2.*

odmiana czego (2): Bo iáko wŧzytkie rzeczy pod ŧłońcem záwždy fię iákoby chwieiá/ á nigdy w iedney mierze nieŧtoiá: ták też y kroleŧtwa/ y odmiány pánowánia przemieniáią fię/ y bywaiá przenoŧzone od narodu do narodu *ModrzBaz 105v. Cf Wyrażenie.*

Wyrażenie: »odmiana dniow« (1): Apollonius on [...] záŧŧedł áż do Bráchmánów/ áby iedno Hiárchi Męđrcá [...] o Náturze/ o biegániu gwiazd/ o odmienie dniow/ roŧpráwiáiącego/ ŧluchał. *Leop *B2.*

α. *Następowanie po sobie na przemian* (14) :

odmiana czego (3): v ktorego [*Boga ŧwiatłoŧci*] niemáŧz odmiány ŧwiatłoŧci/ ćieniá ná przemiany przychođącego y odchodzącego *CzechRozm 209. Cf odmiana czego i czego; czego z czym.*

odmiana czego i czego (1): Tęć odmiánę rádoŧci y boleŧci Pánný ŧ. Máryey [*ludzie*] przekládaią. *LatHar 492.*

odmiana czego z czym (1): áby ná to wŧpomnieli/ iż ná tym płáczliwym pádołe tey fię odmiány rzeczy weŧołych z záłoŧnymi/ y fortunnych z nieŧzczęŧznymi ŧpodźiewáć máią *LatHar 491.*

Wyrażenia przyimkowe: »na odmianę (a. odmiany)« = *alternatim, vicem, vicissim* *Calep (8)*: Co widząc Cefarz kazał iá ná czterzech páłách roŧpiętą/ kiymi bić ŧiedmiom żołnierzom/ po

dwu/ ná odmiánę. *SkarŻyw* 21; Antiphona – Spiewanie na odmiani. *Calep* 77a; Occano – Na odmianeśpiewam, przeciwiacie ko(mu) śpiewam. *Calep* [720]b, 56b, 972b, 1120b, 1121a; Bo mię przeciwnik depce: y łtáranie Ma o tym pilne/ ábym ná odmiány Włzelkim kłopotem był vmordowany. *SzarzRyt* A4v.

»w odmiany« (2): Amoebaeus, [...] Yáko kiedy chor yełt ná dwie części rozdzielony/ Ták iśz yedná cześć wierłz yeden śpiéwá/ á druga/ drugi. Et hoc vocatur ἀμοιβαῖος/ W odmiany. *Mącz* 7d; *Calep* 972b.

»z odmianą« (1): Interfacio – Zodmianączinię. *Calep* 551a.

c. Wzajemna wymiana; commercium, commutatio BartBydg; permutatio Modrz (10): Commercium, odmyana, d(icitu)r rerum aut mercium commutatio, ffrymark, skupyenye *BartBydg* 32; *SarnStat* 1040.

odmiana [kogo], czego (3): O odmiánie dóbr. *SarnStat* 1040 *marg*; [gdy do Rzymu był połłány o odmiánę więźniów *CiceroKosz* 22]. *Cf* »odmiana monet«.

odmiana za co (1): Odmiana za Kokanhaus Im Panu Woiewodzie Wilenskiemu słuszna aby się stała, albo żeby zaś ten zamek pomieniony Ie^{go} Msci przywrocon. *ActReg* 42.

odmiana w czym (1): zá czáfu łczęłného pánowánia [...] Zygmuntá Oycá náłżego y Nas łámych wielkie odmiány w wielu części gruntu Szłáchty dziedziczného y náłżego [...] sftály fie *SarnStat* 1040.

W połączeniu szeregowym (1): Bo ledwieby fię ktora miedzy ludźmi łpráwá náleść mogłá/ ktoraby fię niezámykáłá/ kupnem/ przedażá/ odmiáná/ dárowizną/ naymem/ wiedzánaniem śiebie ná co/ obiecánieniem częgo/ rękoiemłtwem/ pożyczką/ dánieniem do wiernych rąk/ załtáwá/ y infzemi tym podobnemi. *ModrzBaz* 76v.

Zwrot: »da(wa)ć w odmiánę; [oddany za odmiánę]« (2): *MiechGlab* 75; W tenże czás [...] Nowogrodek z Branłkiem Witołd łobie do wielkiego Xięłtwá Litewłkiego przywłáłzczył/ á Koributowi dáł z łálki w odmiánę ná Podolu y ná Wołyniu ty Zamki *StryjKron* 497; [W tej wsi włók 20 gruntu podłęgo. Z tych wedle opisania pana Gorniczkiego są oddane włók 10 wójtowi Staremu Kuleszy za odmiánę. *LustrPodl* 138].

Wyrażenie: »odmiana monet (a. pieniędzy)« (2): Triumviri mensarii, Którzi nád monetą zwierłchność mieli áby odmiáná monet dobrze łłzá. *Mącz* 466b; *LatHar* 117.

[*Wyrażenie przyimkowe:* »na odmiánę«: profil rokowánia/ w ktorým połtánowali/ iź więźniów zobudwu łtron ná odmiánę łobie wypuśłili *StryjKron* 448.]

d. Miejsce, gdzie dokonuje się wymiany (1):

Wyrażenie: »podwodna odmiana« (1): ZAden który ná Podwodzie iedźie/ podwodnéy odmiány miiáć nie ma. *SarnStat* 974.

4. Różnica (13): Káldeyłki [język] zgadza fie z Zydwółkim máiąc odmiánę niewielką. *BielKron* 5v; Naydzie fię tákich odmian więcey we włzytkim Nowym tełtámenćie: [...] Kędy ná brzegu przy tákimże znáku ” przypifano łámę literę G. ktora znáczy/ że w Graeckim texćie ináczey fię náyduie. *WujNT przedm* 15.

odmiana czego (2): Y czemuż ieden dzień ięst zacnieyſzy niż drugi [...] ? Rozdzielone ſą rozſądkiem Páńſkim/ który odmiány czaſow y dni ſwiętych rozrządził. Ten iedny dni zacnieyſze vczyńił y poſwięcił/ á drugie poſpolite dni vczyńił. *BibRadz Eccli* 33/8; *NiemObr* 171.

odmiana między kim, czym (pl) (2): *RejPos* 264; TY dwie pirwſze literę [i, y]/ małą ſamy między ſobą różność maią z przyrodzenia ale między inſzimi literami/ iako my Polacy dziś piſzem/ wielką odmianę czynią. *JanNKarKoch* Gv.

odmiana w czym [w obiekcie porównywanym] (1): Czytayże 2.Sám. 22. A Pál. 18 á doſwiadczyſz tego/ ábowiem choćiaż nie wielka ięst odmiáná wobudwu tych/ w niektórych ſłwek przydaniu ábo w odiećiu drugich *CzechRozm* 128v.

odmiana w czym [= pod jakim względem] (3): ten [*Izraelita*] który przedawał imienie/ z zuwał bot álbo trzewik z nogi ſwoiey/ y dawał go kupuiącemu. [...] V nas ácz w tym ięst nieiáka odmiáná/ wſzákże to ſnadź żadnego nieobraźi/ gdy mu miałto botá czapkę ná głowę włoży *GroicPorz* 14; *BielKron* 231; *CzechRozm* 128v.

Szereg: »odmiana a różności« (1): [*Doktorzy*] powiádáli że wody żadnéy ciepłéy niemáſz/ któraby niemiála w ſobie do léczenia iákiey właſności: á im więcéy odmian/ á od proſtéy wody różności/ tym ięst do więcéy chorób pożyteczną. *Oczko* 10.

a. Znak rozróżniający (3) : *CzahTr* L3 cf *odmiana czego*.

odmiana czego (1): (*nagi*) O tychże koni odmiánie. (–) IEſzcze te konie máią nieládá odmiány/ Siodłowy ma z naręcznym drdęgę pod kolány. A ná lecowym żáſię [!] odmiáná woźniczá/ Bo mu wſzyſtek grzbiet oblażł od długiego biczá. *CzahTr* L3.

odmiana czyja [= przez kogo spowodowana] (1): *CzahTr* L3 cf *odmiana czego*.

5. Odwołanie, unieważnienie, niespełnienie; retractatio, vicissitudo *Calep* (9) : Obácz iedno proſzę cię/ (á Páná Bogá o odmiánę proſ) co ſye było ſtáło ták ſto y dwádźieſciá lat/ Ażaż kiedy wielkie złączenie Płánetow zwierſchnich/ [...] przez iákiey wielkiey nędze ludzkiey ná ſwiećie? *LeovPrzep* a4; *BiałKat* 323v; *Calep* 920b, 1121a; Trzećie pogroźki ſą/ ktore żadney odmiány mieć nie mogą. Gdy widzi Pan Bog iż fię ludzie do pokuty nie vdádzą/ áni ſkłónią: tedy czyni ná zgubę ich nieodmienny ſwoy dekret. *SkarKazSej* 707a, 707a marg; Twe obietnice odmiány nieznáią *SzarzRyt* A3v.

Wyrażenie: »odmiana dekretu« (2): proſ [...] áby thy ſrogye dekretá iego nie były wypełnione nád tobą. A gdy thák vczyńiſz/ pewnie vſłyżyſz nád ſobą odmiánę dekretu ſwoiego *RejPos* 228v; *SkarKazSej* 707b.

6. Zaprzestanie, poniechanie (10) :

odmiana czego (1): Bo iuſz pogáńſtwu nieſzło o pieniądze/ iedno żeby byli tylo iego vmyſł zwyciężyli/ á cokolwiek od niego pieniędzy wzięli/ ná znák odmiány wiáry [= *wierności*] iego y przyzwolenia ná bálwochwálſtwo. *SkarŻyw* 274.

Wyrażenia przyimkowe: »bez odmiany« = *bez końca* (2): *WujJud* 258v; Tu roſkoſz/ [...] tu widzenie krolá w chwale ſwoiey/ tu wieczność bez odmiány. *SkarKaz* 122b.

»bez, krom, procz odmiany« = *bez przerwy* (5:1:1): ięſliby też wyſokość boſtwá iego ták okrág ſwiátá ſpráwiła/ iżby wſzythki złoſci y nieſzczęſliwoſci ná ludzi krom odmiany [*sine revocatione*] przychodziły *HistAl* Gv; *WujJudConf* 8v; *SkarŻyw* 479; Bo Kroleſtwá miewáią też *periodos* ábo krefy

fwoie. Y nąd przykłady dawnych Hiftoriy/ náfze Polfkie ták długo bez odmiány trwa. *PowodPr* 75; *PaxLiz* D3; Wfzytko fie w nim [w Rzymie] zmienilo/ íam trwa procz odmiány Tyber *SzarzRyt* D2v.

~ Szereg: »bez przestanku i odmiany« (1): ták [wybrani boży] bez przeftánku/ y odmiány/ ná dufzy y ná íiele/ wefela wfzelkiego/ obfície/ y zgodnie pełni będą. *LatHar* 681. ~

7. To, co jest przedmiotem zamiany, też wynagrodzenie, odszkowanie; *commutatio* *PolAnt*, *Vulg* (7) : Nie będzie brákováć miedzy dobrym y złym/ áni go odmieni/ á íefli mieniáiąc odmieni/ tedy y ono y odmiáná będzie święte/ á nie (będzie mogło być) okupiono. *BudBib Lev* 27/33.

Zwrot: »([komu]) odmianę dać ([za co])« = *commutationem dare* *Vulg* (3): gdy Cefarz z czyiey winnice iągody fkuíił/ tym íamym ią íobie przyíadził: á Pánu íey odmianę iáką dał/ ábo trochę co pieniędzmi odpráwił. *SkarŻyw* 88; *WujNT Matth* 16/26, *Mar* 8/37; [*LustrSand* 183; Na Waniewie włók 13, z których nic nie płacą dlatego, iż im ziemianie tego używać nie dopuszczają w ten sposób, iżby ich grunty własne być miały, za które im odmiany nie dają *LustrPodl* 69].

Wyrażenia przyimkowe: »bez odmiany« (2): w ktorey [nauce ewangelijej św.] Pan Bog/ dáremne oopufztzenie [!] grzechom obiecuie dáć/ bes pieniędzy/ y wfzelákiey odmiány/ wfzelkiemu tżłowieku/ który wierzy w Páná Íe(zu) Kryftá *KrowObr* 78v, 79.

»za odmianę« (1):

~ Szereg: »ani na okup ani za odmianę« (1): Sam telko Tomazo był ták niefortunny/ iż áni ná okup/ áni zá odmianę żadną/ pufćić go [z więzienia] nie chciano. *Górndworz* Y8. ~

8. To, czym się zmienia, luzuje; zwykle: zespół ludzi pełniący swoją funkcję w określonym czasie na zmianę z innym zespołem; *divisio* *PolAnt* (20) : ZÁś fýnowie Izráelowi wedle liczby ich [...] służyli krolowi wedle ípráwy wfzech odmian (*marg*) wł: rozdziałów/ ále fie tu przez rozdział álbo oddział rozumie pewny poczet ludzi/ bo wfzytek lud Izráelfki był rozdzielon ná 12. rownych części dla tego ony części rozdziałem zowie. (—)/ przychodzących j odchodzących co miefiąc wedle wfzech miefiący przez rok/ odmiáná lepak kázda miáła 20. y czterzy tyfiący. Nád pierwfzą odmiáną ná miefiąc pierwfzy (był) Íáfzowehám *BudBib* 1.*Par* 27/1–2, 1.*Par* 27/2, 4 [2 r.], 5, 6, 7 (13); BYł zá cżáfow Herodá krolá Iudfkiego/ kápłan íeden/ imieniem Zácháryafz/ z odmiány (w kápłánfkim wrzędzie) Abiowey *LatHar* 685, 686.

[*odmiana czego*: Do mianowitych pługów są odmiany trojakie na dzień każdy do rolej tak wołów, jako koni *LustrMalb* I 70.]

odmiana czemu (1): ále oddawánié podwód Komornikom/ y odmiáná podwodzie/ w domu Wóytowym [...] bydź ma *SarnStat* 973.

Szereg: »odmiana albo rozdział« (1): Hetman trzećiego woyfká (*marg*) wł: odmiany (álbo rozdziału) íe^{go}. (–) ná trzeći miefiąc Benáiahu *BudBib* 1.*Par* 27/4.

9. To, co jest inne; coś innego (2) : Ná íedneyże ziemi rodzi fie chleb/ á pod niąz będzie nieiáka odmianá/ iáko ogień (*marg*) Tho íeft/ ziemiá fiárczana. (–) *BibRadz Iob* 28/5.

Wyrażenie: *eufem*. »rodzenia odmiana« = *zboczenie seksualne* (1): Y iuż fie wfzytko pomieízáło/ krew/ mężoboyftwo/ [...] rodzenia odmiáná (to íeft prze íielefność niefłufzną) małżeńftwá nie gruntowność: roípuízczenie porubftwá y wfzeteczności. *PowodPr* 42.

10. W przekładzie z Biblii: *przewrotność* [czyja] (1) : Biada głębokim ktorzy przed Iehową kryją radę/ y bywają wciemności vczynki ich/ y mówią/ kto nas widzi? á kto o nas wie? Odmiáná wálzá záifte iáko gliná gárnczárka poczytaná będzie [*subversio vestra vere sicut lutum figuli reputabitur*]. *BudBib Is 29/16*.

*** Bez wystarczającego kontekstu (4) : Enderung. Odmiáná. Mutatio. *Calag* 158a; Demutatio – Odmiana. *Calep* 305a, 683b, 786a.

Synonimy: **1.a.** *transsubstancjacja*; **b.** *nieszczęście, upad*; **d.** *przenoszenie*; **e.** *przeniesienie*; **2.** *lekkomyślność, niestałość, niestateczność, niestatek, nieustawiczność*; **4.** *odwołanie*; **5.** *przestanek*; **9.** *roznica, rozność*.

Cf **ODMIENIANIE, ODMIENIENIE, ODMIENNOŚĆ**

MP